

hart-magazine.be

Brief aan Hans Theys

Vincent

5-7 minuten

Doctorandus Vincent Van Meenen schrijft elke maand een brief aan kunsthistoricus en curator Hans Theys, waarbij hij zich verhoudt tot Theys' oeuvre en tot wat hij die maand zelf gezien heeft. Deze maand: Houellebecq en KIRAC.



Druipende anjers vierkante rozen (c) Betul Sefika

Dag Hans,

Onlangs vertelde je mij dat Houellebecqs *Soumission* volgens jou, behalve over de seksualiteit van de eenzame man, ging over de lafheid van intellectuelen: “Bij een politieke machtsovername zijn zij de eersten die overstag gaan, als opportunistische windhanen.”

Nu, los van de maatschappelijke ophef die zijn romans veroorzaken en de specifieke thematiek die hij elke keer uitkiest, werkt Michel Houellebecq volgens een vast patroon, een recept. Hij beheerst zijn taal, maakt een mooie boog, weet stilistisch fijne grapjes te maken; kortom hij is een vakman, een ambachtelijk auteur. Inhoudelijk maakt hij vaak gebruik van retorische trucs.

In het boek wint de gematigde moslimpartij de Franse verkiezingen in 2022, waarbij ze extreem-rechts verslaan en zo de sociaaldemocraten op de hand krijgen. Hun belangrijkste pijler is

het onderwijs. De Sorbonne in Parijs wordt overgenomen door Saudi-Arabië, alle vrouwen worden ontslagen, publiek onderwijs voor iedereen verdwijnt (vrouwen kunnen enkel nog per uitzondering doorstromen) en de islamitisch georiënteerde school vervangt de katholieke. De intellectuelen die in dit boek worden tentoongesteld, gaan een voor een overstag. De ene omwille van polygamie, de andere voor het geld, nog een andere omdat hij al jaren door de andere academici gepest werd, en nu wraak kan nemen. Het hoofdpersonage zelf twijfelt minstens 80 pagina's, maar kan uiteindelijk niet weerstaan aan het intellectuele prestige dat hem geboden wordt.

Met die cynische noot eindigt de roman. Wat Houellebecq in wezen gedaan heeft is het volgende: hij poneert een stelling (jouw citaat), vindt vervolgens voorbeelden uit die aan zijn stelling voldoen (de intellectuelen), en ziet die 250 pagina's later niet alleen die stelling, maar ook zijn wereldbeeld bewezen. Dat is eng, eenzijdig belicht en eenduidig. Want voor elke intellectueel die overstag gaat, kan men er een bedenken die niet meegaat in de onderwerping, die het niet pikt dat vrouwen worden uitgesloten, die op de barricades kruipt, etcetera. Die komen in dit boek niet aan bod. De auteur is baas in eigen universum en schrijft wat hij wil. De lezer is verantwoordelijk voor zijn eigen lezing, en voor de plaats die hij die lezing geeft. Ik wil leven in een wereldbeeld waarin minstens een deel van die intellectuelen geen lafaards zijn, en ik vermoed jij ook.

Een soortgelijk principe (stelling + eenzijdige voorbeelden = wereldbeeld bewezen) vinden we terug in de razend populaire YouTube-video's van KIRAC (Keeping It Real Art Critics). In de eerste plaats bewonder ik het vakmanschap van Stefaan Ruitenbeek en Kate Sinha. Montage, opbouw, camerastandpunt, narratieve boog, catharsis, sound, ze maken duidelijke keuzes, voeren die erg goed uit (en ze worden ook steeds beter).

In sommige films doen ze aan kunstcritiek, in andere lijken ze eerder portretten te maken van situaties, mensen, of instituten. Wanneer ze aan kunstcritiek doen (zoals in de films over Jon Rafman, documenta Athens of De Appel) volgen ze het principe Houellebecq: ze nemen een kunstwerk, plakken er een intellectualistische, vaak Nietzscheaans geïnspireerde interpretatie op, en breken die interpretatie vervolgens af. Hierdoor lijkt er in de video van het werk geen spaander meer heel te blijven, terwijl ze eigenlijk niet meer dan hun eigen plaksel hebben afgebroken. Daarover zijn wij het eens. Een werk is natuurlijk veel meer dan de

interpretatie van Ruitenbeek en Sinha. Dat weten Ruitenbeek en Sinha ook wel.

Maar wanneer ze portretten maken (zoals in de films over Simchowitz, de migratiecrisis, De Gerrit Rietveld-academie of Maarten) verandert er iets. Ze doen iets waar ik de vinger niet op kan leggen. Zoals je weet, vind ik dat een kwaliteit. Wat ik wel zie, is dat kijker en onderwerp in die films niet weten waar ze aan toe zijn. Dat maakt de mensen die ze tonen op een mooie manier kwetsbaar. Net als Houellebecq voeren ze zichzelf op, als vloeibare karakters. Ze brengen nuance aan, zijn hard en meedogenloos voor functies en titels, maar doen hun best om mensen te ontzien. Het zijn gewoon goedgemaakte films.

Dat iemand zich vereenzelvigd met zijn/haar functie en daardoor gekwetst is door wat KIRAC doet, is niet KIRAC's verantwoordelijkheid. Dat ligt uiteraard aan die mensen zelf. Een kunstwerk is niet een afbeelding of de interpretatie ervan en een mens is niet zijn/haar beroep. Al bij al lijken de films van KIRAC een pleidooi voor verantwoordelijkheid, al vind ik dat een moeilijk woord.

Een half miljoen views op vier jaar tijd. Kunnen we nog even stilstaan bij hoe astronomisch hoog dat cijfer is? Ik vermoed dat een groot aantal van die views afkomstig zijn van kunststudenten, die zich aangesproken voelen omdat ze de geportretteerde instituten en de intellectualistische uitdragers ervan, herkennen. Sommigen daarvan zullen laf zijn, anderen hopelijk niet.

Veel groeten

Vincent